

St. Christopher House (TORONTO SCH)

HỌAT CẢNH SỨC KHỎE DO CAO NIÊN THỰC HIỆN (HATS)

Sổ Tay

**SÂN KHẤU HÀNH ĐỘNG NHƯ LÀ MỘT
HÌNH THỨC CHO GIÁO DỤC CỘNG ĐỒNG**

Trung Tâm St. Christopher được một Giải Thưởng Sáng Kiến về Chương trình Hoạt cảnh Sức khoẻ trong Chương trình Giải Thưởng mang tên SHARE Chương trình Giải Thưởng SHARE do Glaxo Smith Kline bảo trợ và được quản trị bởi Viện Nghiên cứu Tiến trình Lão Hoá thuộc trường Đại Học Pennsylvania.

St. Christopher House

**Health Action Theatre by
Seniors (HATS)**

Handbook

**Action Theatre as a model
for community education**

created by:
isabel palmar,
Action Theatre Animator,
St. Christopher House,
Toronto, Canada
September 2002

with contributions from Odete
Nascimento,
Thuy Tran and
Tuyet Le

project staff:
Luciene Sestrem
Jean Nogueira
Tania Narciso

sponsored by:
SHARE Awards
financed by GlaxoSmithKline
and administered by the
University of Pennsylvania's
Institute on Aging.

English and Portuguese
versions available at:
www.seniorstheatre.org

Tel. 416 532-4828

Dedication

This handbook is dedicated to the group of women who discovered Action Theatre in their hearts and dared to experiment because they believed in themselves! And to the people whose **work**, creativity, **thinking**, friendship, **support**, care, **understanding**, criticism, **belief in community development**, eagerness to learn and discover, and **courage to try and keep trying ...** contributed to the creation of this instrument that we call the St. Chris Action Theatre.

Acknowledgements

We thank the SHARE Awards Program, sponsored by GlaxoSmithKline and administered by the University of Pennsylvania's Institute on Aging for their financial assistance and ongoing support throughout the project.

Heartfelt thanks go to the fabulous HATS Players for their commitment, wisdom and joy.

To our partners in this project, specially Portuguese Women 55+ (PW55+), Stonegate Community Health Centre and Elder Help Peel, and all the other organizations who hosted HATS presentations, our appreciation for joining us in this journey.

And finally special thanks to the project staff, volunteers, interpreters, proofreaders, and to our colleagues at St. Chris for embracing and supporting our work.

Heartfelt thanks
Odete Nascimento, Coordinator EPC and
Community Development

Mục lục

DEDICATION	1
ACKNOWLEDGEMENTS	1
PHẦN I	4
GIỚI THIỆU DỰ ÁN HOẠT CẢNH SỨC KHỎE DO CAO NIÊN THỰC HIỆN... 4	
Hoạt Cảnh Sức khỏe do Cao niên thực hiện là gì?.....	5
Những sinh hoạt chính của dự án này là:	5
PHẦN II.....	8
HOẠT CẢNH LÀ MÔ HÌNH GIÁO DỤC CỘNG ĐỒNG	8
Từ độc thoại đến đối thoại.....	8
PHẦN III	10
NHỮNG HÌNH THỨC HOẠT CẢNH.....	10
Sau đây là một vài ví dụ Hoạt Cảnh HATS có thể áp dụng: ...	10
CHÚNG TÔI HY-VỌNG BẠN THÍCH THÚ VỚI QUYỂN SỔ TAY!	11

Toronto SCH HATS các diễn viên

Phần I

Giới Thiệu dự án hoạt cảnh sức khỏe do Cao niên thực hiện

Dự án Hoạt Cảnh Sức khỏe do Cao niên thực hiện xuất xứ từ Dự Án Nhận biết và Đề phòng nạn Ngược Đãi cao niên. Đây là một công trình vẫn đang tiến hành bởi Trung Tâm St. Christopher và Nhóm Tương Trợ Phụ nữ Bồ Đào Nha tuổi 55 trở lên của Tỉnh Bang Ontario, nhóm này đã thành lập năm 1992 để chống lại nạn ngược đãi và bỏ bê cao niên.

Tiến trình được hướng dẫn bằng những ý kiến đóng góp của các cao niên tham gia dự án đã từng tham gia trong nhiều bộ phận qua nhiều năm. Nó bao gồm việc nâng cao nhận thức nạn ngược đãi và bỏ bê cao niên cho những cao niên tham gia sinh hoạt ở Trung tâm St. Christopher (những cao niên nói tiếng Anh, tiếng Bồ Đào nha và tiếng Việt), việc hình thành các nhóm tương trợ, chương trình huấn luyện hỗ trợ bạn hữu, và việc giáo dục quần chúng nhắm vào cao niên và cộng đồng lớn hơn.

Kinh nghiệm của chúng tôi cho thấy hình thức giáo dục quần chúng mà căn bản dựa trên những tài liệu in ấn và cơ hội học hỏi cách thụ động sẽ giới hạn hiệu quả của việc nâng cao nhận thức và tham gia của các cao niên có trình độ Anh ngữ và/hoặc học vấn thấp. Chúng ta cần phát triển những cách học nào vượt qua trở ngại về ngôn ngữ và học vấn đồng thời tạo nên những cơ hội có ý nghĩa để chia sẻ tin tức, nhận định và giải quyết vấn đề, huấn luyện phát triển khả năng lãnh đạo và làm mạnh lên mạng lưới hỗ trợ thân mật.

Vào năm 1997, một nhóm Cao niên và các nhân viên cộng đồng của St. Christopher House tham gia chương trình hội thảo 3 ngày do một đạo diễn Sân khấu Canada từ B.C và một nhóm kịch sĩ từ Luân Đôn nước Anh, trong thời gian đại hội Kịch nghệ Ripple Effect Festival năm 1997 tại Toronto. Với sự hỗ trợ của một số cơ quan tài trợ như The Ontario Trillium Foundation, The Kensington Health Centre Foundation, Thành

phố Toronto và cá nhà tài trợ khác, Trung Tâm St. Christopher đã soạn thảo và thử nghiệm mô hình Hoạt Cảnh - một mô hình phát triển và giáo dục cộng đồng dựa trên phương pháp Sân khấu Những người Bị Áp Bức của Augusto Boal.

Sân Khấu Những Người Bị Áp Bức do một đạo diễn sân khấu người Ba Tây mang tên Augusta Boal dựng lên trong thập niên 1950 và 1960 và nó đã nhanh chóng biến thành một phong trào phổ biến khắp thế giới. Kỹ thuật của Boal dựa trên căn bản lý thuyết của nhà giáo dục trứ danh Paulo Freire. Boal đã sử dụng loại sân khấu người xem thành người diễn để sử dụng nó như công cụ mạnh sức, biến hóa độc thoại thành đối thoại, vượt qua áp bức. Cả hai chức năng đó gây ảnh hưởng rất mạnh trong sự phát triển khoa chính trị học của sự giải phóng.

Hoạt Cảnh Sức khoẻ do Cao niên thực hiện là gì?

Vào tháng Chín năm 2000, Trung Tâm St. Christopher được một Giải Thưởng Sáng Kiến về Chương trình Hoạt cảnh Sức khoẻ trong Chương trình Giải Thưởng mang tên SHARE, một chương trình có những giải thưởng cạnh tranh tài trợ đến 1 triệu rưỡi mỗi năm cho những cơ quan phục vụ cộng đồng ở Mỹ và Canada cung cấp dịch vụ chăm sóc sức khoẻ có tính cách nhạy cảm và phù hợp với văn hoá. Chương trình Giải Thưởng SHARE do Glaxo Smith Kline bảo trợ và được quản trị bởi Viện Nghiên cứu Tiến trình Lão Hoá thuộc trường Đại Học Pennsylvania. Số tiền nhận được đã dùng vào việc tiếp tục và mở rộng sự sử dụng mô hình Hoạt Cảnh trong hai năm và áp dụng mô hình này trong việc quảng bá sức khoẻ nói chung.

Những sinh hoạt chính của dự án này là:

Soạn thảo và tổ chức Khóa Huấn luyện Hoạt Cảnh - Dự án HATS có mở khoá huấn luyện và những nhóm hỗ trợ cao niên từ nhiều nền văn hoá khác nhau, để họ có thể khám phá dụng cụ mạnh sức này và áp dụng nó trong chính đời sống thực tế của họ.

Soạn thảo và phát hành Sách Hướng dẫn công tác Huấn luyện dành cho nhân viên cộng đồng, Lãnh đạo nhóm, hoạt náo viên, và những cá nhân thích sân khấu cao niên hoặc thích sử dụng sân khấu kịch nghệ như một công cụ giáo dục và phát triển cộng đồng.

Lập một lưới điện toán (Website), trong đó có Diễn đàn Hoạt cảnh tương tác và những tài liệu hướng dẫn có thể download xuống tiếng Bồ Đào nha và tiếng Việt.

Những buổi Hoạt Cảnh, hỏi thảo và thuyết trình để phổ biến tin tức, đem lại nhận thức về những vấn đề khác nhau gây ảnh hưởng cao niên và cộng đồng nói chung và để khích lệ mọi người tham gia vào cuộc đối thoại và trong những hoạt động dân chính để nâng cao phương tiện nhận dịch vụ y tế thích đáng trong triển vọng có yếu tố quyết định về xã hội.

Cho đến nay, dự án HATS đã sử dụng mô hình Hoạt Cảnh nhằm vào các vấn đề như cờ bạc, nghiện rượu hoặc thuốc, an toàn trong nhà ngoài phố, đề phòng gian lận, ngược đãi và bỏ bê cao niên, dinh dưỡng, sức khoẻ tim, chăm sóc người bệnh và còn nhiều vấn đề khác nữa.

Những vở kịch ngắn do những nhóm Hoạt cảnh Cao niên St. Christopher diễn cơ bản là kịch tâm, giảm thiểu trở ngại về ngôn ngữ và học vấn. Khán giả được khích lệ thay đổi cách giải quyết vấn đề của người đóng kịch, và được khuyến khích thay thế vai trong tuồng kịch để vở kịch được diễn lại với những đoạn kết khác nhau. Người từ nhiều nền văn hoá, ngôn ngữ và trình độ học vấn tham gia vào việc khám phá những vấn đề nghiêm trọng, chia sẻ sự hiểu biết và kinh nghiệm sức mạnh của việc cùng giải quyết vấn đề.

Công tác này đã mang lại ấn tượng đáng ghi nhận cho những cao niên diễn xuất, mà do hoàn cảnh di trú, có thể đã đánh mất chỗ đứng nghề nghiệp, hoặc đã từng trải sự thay đổi vai trò trong xã hội, cộng đồng hoặc gia đình của họ thí dụ như vợ hoặc chồng qua đời, thay đổi hoàn cảnh sống, thay đổi tình trạng kinh tế vv.. Các cao niên đóng kịch đã mạnh mẽ lên bằng sự nhận thức là họ đã trở thành những người giáo dục quần

chúng, và sự quan trọng của vai trò của họ trong đời sống họ, trong cộng đồng và xã hội rộng lớn. Ý tưởng này được phản ánh qua câu nói sau đây của một phụ nữ diễn viên trong đoàn sau một buổi diễn xuất tại trường Đại học Ryerson:

Hãy tưởng tượng xem, một số trong chúng tôi chưa bao giờ đi học hồi còn nhỏ vậy mà hôm nay chúng tôi dạy trong trường đại học.

**Toronto SCH HATS các diễn viên
trong các buổi hội thảo**

Phần II

Hoạt cảnh là mô hình giáo dục cộng đồng

Công cụ hoạt cảnh đã cho thấy sự hiệu quả trong việc biến hóa độc thoại thành đối thoại và trong việc đời đời giữa (khái niệm) sự nhận biết những vấn đề và sự phát triển và làm mẫu (hành động) những giải pháp khác nhau.

Từ độc thoại đến đối thoại

Hội thảo về Hoạt cảnh gồm có tám sinh hoạt liên quan với nhau:

1. Khởi động- gồm những trò chơi và bài tập sân khấu để thách đố người tham dự lắng nghe điều họ nghe, cảm nhận cái họ sờ và thấy cái họ nhìn.
2. Thảo luận nhóm nhỏ- kể chuyện và nhận định vấn đề
3. Thêm chi tiết vào câu chuyện rồi dựng thành vở kịch ngắn theo mô hình ngược lại. Mô hình ngược lại này sẽ cho thấy tình hình có nan đề, không phải là câu chuyện để noi theo nhưng đúng hơn nó là tình trạng áp bức hoặc nan đề cần sửa sai trước khi vấn đề trở nên nghiêm trọng hơn.
4. Trình diễn trước một nhóm đồng khán giả - những người vừa là khán giả vừa là diễn viên
5. Thảo luận về những vấn đề mô tả trong vở kịch, bao gồm bất cứ vấn đề nào không được đề cập rõ ràng trong vở kịch, nhưng nổi bật lên trong khi thảo luận. Điều này khiến người tham dự quan sát được kinh nghiệm của họ cách khách quan. Hình thức có cùng kinh nghiệm sẽ

tạo môi trường thoải mái cho người tham dự phản ánh kinh nghiệm chính bản thân cách cởi mở.

6. Trình bày sự tác động của những giải pháp khả dĩ cho nan đề và sau đó phân tích từng biện pháp can thiệp (để thấy tính chất thực dụng của nó và nhận định những trở ngại khiến người ta không thực hiện được những giải pháp có thể/đã chọn lựa). Mục tiêu của interplay không nhất thiết là tìm giải pháp đúng cho những nan đề cụ thể, nhưng đúng hơn là để khám phá và diễn tập nhiều giải pháp khác nhau, đề nghị bởi diễn viên khán giả trong lúc thảo luận về nan đề mô tả trong vở kịch.
7. Xác định điều kiện và dụng cụ, những cái này có thể cần có sẵn để người ta có thể giải quyết vấn đề. Điểm chủ yếu ở đây là đôi khi chúng ta có sẵn dụng cụ cần thiết và/hoặc điều kiện để đương đầu với tình hình nhưng vì quá bối rối chúng ta không nhìn thấy.
8. Phản ánh lại toàn bộ buổi hội thảo, bao gồm những bài học kinh nghiệm, như nhận định nguy cơ và nan đề/trở ngại, và những phương tiện và chiến thuật có thể sử dụng để vượt qua nan đề/trở ngại, và nhận định tiến trình họ đã trải qua để thấy tiến trình đó đã giúp người ta tự giác và mạnh mẽ như thế nào. Khi thuận tiện, người tham dự được khuyến khích áp dụng một số dụng cụ ở nhà và trong cộng đồng và sẽ tường thuật lại sự thích hợp, ảnh hưởng và tính chất thực dụng của những dụng cụ đã học.

Phần III

Những hình thức Hoạt Cảnh

Có rất nhiều cách sáng tạo để áp dụng Hoạt Cảnh trong cộng đồng. Tám sinh hoạt này có thể dùng nhiều cách khác nhau, tùy vào mục tiêu của nhóm. Một trong những lợi điểm của Hoạt Cảnh là nó linh động đủ để thích ứng với những khác biệt trong vòng một nhóm, và không đòi hỏi các nhóm phải áp dụng y như nhau. Sự áp dụng có thể tùy vào những yếu tố sau đây: mục đích và mục tiêu và kết quả trông mong của buổi sinh hoạt cộng đồng (thông tin, phát triển nhóm & cộng đồng, tham gia dân chính, giải quyết vấn đề, giải quyết mâu thuẫn, bài tập bình luận, khảo sát nhu cầu, chống áp bức); không gian và thời gian sẵn có, số nhóm ngôn ngữ, phương tiện có sẵn; và các nhóm tuổi.

Sau đây là một vài ví dụ Hoạt Cảnh HATS có thể áp dụng:

Hội thảo - bao gồm tám sinh hoạt mô tả trong mô hình. Các cuộc hội thảo có thể từ nửa ngày đến 2 ngày, tùy vào kích thước và số ngôn ngữ trong nhóm, và tùy vào giới hạn của vấn đề mở xẻ.

Thuyết trình - Các nhóm HATS đi đến các cơ quan để trình diễn và thu hút khán giả tham gia vào việc suy luận, phân tích và tranh luận về những vấn đề trình bày trong vở kịch (Sinh hoạt 4 đến 8)

Những buổi Hoạt cảnh HATS- Thuyết trình viên được mời đến để nói về các vấn đề trong lãnh vực những yếu tố xác định sức khoẻ. Tham dự viên sẽ học hỏi về đề tài/vấn đề, tham gia vào những trò chơi sân khấu kịch câm, và có cơ hội áp dụng kiến thức bằng cách diễn tập những giải pháp có thể cho những hoàn cảnh thực tế do hoạt cảnh trình bày (Sinh hoạt 1,4 đến 8)

Huấn luyện- Bao gồm một loạt từ 6 đến 8 buổi hội thảo để giúp cho các nhóm có được kinh nghiệm cần thiết để khởi động tiến trình sáng

tạo, sử dụng hình thức hoạt cảnh và áp dụng nó vào thực tế đời sống và những ước muốn. Qua những buổi này, tham dự viên có cơ hội học hỏi về Hoạt cảnh trong khi tham gia vào những trò chơi vui nhộn và linh hoạt, và có cơ hội để nói về kinh nghiệm của họ về ỏmô hình ngược lại ở trong nhóm nhỏ (một tình huống để tranh luận chứ không phải để làm theo). Các cuộc thảo luận nhóm sẽ tạo tiền đề để từ đó tình tiết câu chuyện được phát triển và sau đó đưa vào kịch do nhóm lớn diễn xuất. Hình thức kịch câm sẽ sử dụng để trình bày câu chuyện vì chúng ta làm việc với các nhóm nói nhiều ngôn ngữ khác nhau.

Ngay lúc này người tham dự tham gia những bài tập giúp họ khám phá tình huống, nhận định các khía cạnh khác nhau của vấn đề trình bày trong vở kịch và chuẩn bị cho người diễn/người được huấn luyện trả lời câu hỏi khán giả đặt cho nhân vật mà họ đang đóng vai- họ sẽ ở trong vai đó trong suốt thời gian thảo luận. Qua tiến trình này, người diễn sẽ nhìn vấn đề theo quan điểm của nhân vật và cố gắng đặt mình vào hoàn cảnh của nhân vật và kết quả là người diễn sẽ trở nên hữu hiệu hơn trong việc nhận định và giải quyết vấn đề. “Đóng kịch ảnh hưởng trí thông minh của con người qua sự cải tiến tiến trình nhận thức quan trọng” Richard Courtney nói thế trong sách Kịch và Trí thông minh- Lý thuyết nhận thức của ông Thành công về kịch tính liên tục sẽ làm cho người kịch sĩ cảm thấy giá trị của chính con người mình”.

Chúng tôi hy-vọng bạn thích thú với quyển sổ tay!

Tel. 416 532-4828 ext. 116

E-mail: isabelpa@stchrishouse.org

Website: www.seniorstheatre.org.